

Silencis per cridar

Finalment Mariano Rajoy compareixerà al Congrés de Diputats per, literalment, "aclarir els dubtes que legítimament pot tenir molta gent". Però aquesta compareixença del president del govern central arriba tard i malament. Tard perquè fa mesos que ho hauria d'haver fet, i malament perquè, entre altres coses, s'utilitza com una moneda de canvi a l'habitual roda de premsa de final de curs.

Sembla, doncs, que a Rajoy li fan més por els periodistes que els diputats. És bo això? D'una banda, això voldria dir que els mitjans de comunicació estarien exercint la seva part de responsabilitat com a garants de la democràcia malgrat els tics autoritaris del govern. D'altra banda, però, es constataria que l'oposició és feble, molt feble, si no fa por al govern. En qualsevol cas, tot fa pensar que les explicacions que Rajoy pugui donar a la Cambra de Diputats no trencaran el seu etern silenci. De fet, el silenci sembla que s'ha instal·lat en el context actual: cada vegada hi ha més gent que calla. Hi ha silenci polític, silenci mediàtic i silenci social.

Amb l'objectiu d'explicar el silenci des de les ciències socials, Elisabeth Noelle-Neumann va escriure l'any 1977 *La espiral del silenci*. *Opinió pública: nuestra piel social*. La sociòloga alemanya defensava com a tesi principal que l'opinió pública és una forma de control social en un context en què els individus tenen por de quedar aïllats per expressar la seva opinió. Per evitar aquest aïllament, s'adapta el discurs individual a l'actitud social dominant, que, habitualment, s'identifica a través dels mitjans de comunicació (ara s'hi podrien afegir les xarxes socials). ¿Fins on explica aquesta tesi la situació actual?

En primer lloc, el silenci polític. Des de l'inici del seu mandat, el

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

president del govern central ha utilitzat el silenci com un instrument de comunicació política amb la voluntat d'evitar el desgast i controlar l'agenda. A més de ser una eina de gestió comunicativa, el silenci polític també pren la forma de pacte; aleshores es converteix en un pacte de silenci. Un exemple recent es va viure la setmana passada al Parlament de Catalunya quan els grups parlamentaris de CiU, el PSC i ERC van vetar la candidatura d'Agustí Colom per cobrir una vacança a la Sindicatura de Comptes a proposta d'ICV. Colom, en la seva primera etapa com a conseller de la Sindicatura, va ser responsable de l'anomenat *informe Crespo*, en què es denunciaven cobraments sense justificar a la Corporació de Salut del Maresme i la Selva del diputat de CiU Xavier Crespo. Comunicació i pacte expliquen com des del silenci polític es pot iniciar l'espiral de silenci.

Iniciada l'espiral, el silenci mediàtic hi donaria continuïtat. Poder i informació són dos conceptes que van agafats de la mà, de manera que

El silenci polític controla l'agenda i evita el desgast, i pren forma de pacte com en el veto a Agustí Colom a la Sindicatura de Comptes

allà on hi ha silenci polític és més que probable que hi hagi silenci mediàtic. Decidir què és notícia i per què ho és contribueix a construir l'opinió pública i, per tant, a perfilar discursos dominants. Fer noticable un fet implica invisibilitzar i excloure altres realitats: el periodisme esportiu fixa l'atenció en determinats esports i equips, la crònica negra relata determinats successos, l'actualitat política insisteix en determinats temes i el periodisme d'investigació destapa algunes corrupcions. Com a evidència d'aquests silencis, l'observatori crític dels mitjans publica cada any l'anuari *Els silencis mediàtics* (el podeu trobar a www.media.cat).

Finalment, l'espiral de silenci es mostra efectiva quan fa callar la ciutadania. Al carrer es comenta el que és notícia, es parla poc de política i es prefereix callar davant determinats temes. L'ambient està tens i cada vegada és més difícil mantenir converses amb serenitat entre persones que pensen de manera diferent. El silenci social és significatiu i explica per què algunes qüestions mouen multituds de simpatia i d'altres mobilitzen minories convençudes. Des de molts indrets del planeta encara es pregunten per l'escassa presència de la ciutadania al carrer davant les últimes informacions del cas Bárcenas.

Quan l'espiral de silenci arrossega la política, els mitjans de comunicació i la ciutadania, la societat té un problema. Quan el silenci es converteix en norma, es corre el risc de normalitzar l'anomalia. L'atur, la temporalitat, els desnonaments, la privatització de la sanitat, les retallades en educació pública, la corrupció, la falta d'oposició, els pactes borrosos ideològicament i els pactes de silenci en política no són normals. Cal frenar el silenci i cridar. Potser cal portar al carrer *El crític* d'Edvard Munch.